

SZTE – ÁJTK, Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

Nemzetközi jog I.

Nemzetközi Tanulmányok Szak

Dr. Kertészné Dr. Váradi Szilvia

A nemzetközi jog fogalma: azoknak a kötelező normáknak az összessége, amelyeket az államok és a jogalkotásra felhatalmazott nemzetközi szervezeteik a közöttük fennálló kapcsolatok, meghatározott, államokon belüli viszonyok szabályozására együttesen alkotnak. Magatartási előírások a nemzetközi jog alanyai számára.

Jogképesség: a jogképességgel bíró jogviszony alanya lehet, jogok és kötelezettségek hordozója lehet.

Cselekvőképesség: cselekményével jogokat szerezhet és vállalhat kötelezettséget a nemzetközi jog által megállapított körben.

Opinio iuris: *opinio iuris sive necessitatis*: A gyakorlatot az államoknak abból a meggyőződésből kell folytatniuk, hogy azt jogi kötelezettségnél fogva követik. A szokásjog pszichológiai eleme, szubjektív tényező. A jog gyanánt elismert jelleg, az a meggyőződés, hogy az így követett magatartást a jog írja elő.

A népek és nemzetek önrendelkezési joga: legáltalánosabb értelemben egy népnek, nemzetnek, vagy más embercsoportnak önálló, független állam megalapítására való joga.

Imperatív norma: *ius cogens*, a nemzetközi jog feltétlen alkalmazást igénylő, legalapvetőbb szabálya. Olyan norma, amelyet a nemzetközi közösség egésze olyanként fogadott el és ismert el, mint amelytől nem lehet eltérni, és amelyet csak a nemzetközi jog ugyanilyen szabályával lehet megváltoztatni. A nemzetközi közösség mindenek felett álló értékeit tükrözik, például: erőszak tilalma, népiirtás tilalma, rabszolga-kereskedelem, kalózkodás tilalma

Transzformálás: a nemzetközi jogi szabály belső joggá alakítása, amelyet a belső jog valamely szabálya hajt végre. A nemzetközi norma mintegy megkettőződik, azonos tartalmú belső szabály jön létre. Általános transzformáció: egy aktussal több, nem konkrétan meghatározott nemzetközi jogi norma válik a belső jog részévé. Speciális transzformáció: egyes nemzetközi jogi normákat külön belső jogi aktusok tesznek a belső jog részévé.

Inkorporáció/adopció: a nemzetközi jog nemzetközi jogként alkalmazandó a belső jogban. Az állam joga mintegy magáénak ismeri el a nemzetközi jogot, teszi a belső jogban alkalmazhatóvá, de a nemzetközi jog mivolt nem változik.

Önvédelem: Az önvédelem olyan azonnali, mindent elsöprő szükségszerűség, amely nem hagy lehetőséget más eszközök igénybevételére, és nem hagy időt a megfontolásra.

Szuverenitás: az államokat megillető jog. A szuverén állam önállóan, más államok beavatkozása nélkül dönt a saját ügyeiben. A szuverenitás belső oldala: Az állam saját felségterületén korlátlan és osztatlan központi hatalommal-főhatalommal rendelkezik. Belső viszonyait önállóan szabályozza, belső ügyeit (belügyeit) önállóan intézi. A szuverenitás külső

oldala: Az állam nemzetközi kapcsolataiban teljesen független. Az állam szabadon lép nemzetközi kapcsolatokba, szabadon szerez jogokat, vállal kötelezettségeket.

Immunitás: a nemzetközi jog alanyának a területi állam („fórum állam”) joghatóság alóli mentességet biztosító jogintézmény, amely eljárásjogi természetű.

Egyoldalú (állami) aktus: olyan egyértelmű állami akaratnyilatkozat, amely nemzetközi síkon joghatás kiváltása céljából jött létre.

Belügy: az állam a határain belül jogszabályok révén meghatározhatja jogrendszerét, államformáját, gazdasági, társadalmi rendszerét és ebbe más államok nem avatkozhatnak be.

Humanitárius intervenció: egy vagy több állam vagy nemzetközi szervezet által végrehajtott fegyveres erőszak, egy másik állammal szemben azért, hogy megállítsák az ezen állam által véghezvitt tömeges és súlyos emberi jogi vagy humanitárius jogi jogsértéseket. A beavatkozást a célállam nem kéri, annak ultima ratio jellege van, a beavatkozónak érdektelenül és a nemzetközi jog releváns szabályainak a betartásával kell eljárni.

